

Jak oszczędzać na emeryturę

Saving for pension

mgr Artur Jeschke¹, mgr inż. Przemysław Wojewoda²

¹ Wojskowy Instytut Medyczny w Warszawie

² Szkoła Inwestowania Sp. z o.o., Wrocław

Streszczenie: Celem opracowania jest przedstawienie możliwości oszczędzania w celu powiększenia przyszłej emerytury.

Abstract: This article is written to present the possibilities of saving in order to increase future pension.

Słowa kluczowe: oszczędzanie, emerytura, inwestycje

Key words: saving, pension, investment

Jak oszczędzać na emeryturę?

Niewiele osób trzeba dziś przekonywać do samodzielnego oszczędzania na przyszłość. Mało kto liczy na godną emeryturę z ZUS i OFE. Mnogość i różnorodność narzędzi inwestycyjnych może jednak przerażać i zniechęcać do zatroszczenia się o siebie.

Na rynku dostępne są setki produktów oszczędnościowych czy inwestycyjnych. Oczywiście nie każdy nadaje się do długoterminowego oszczędzania. Mamy do wyboru rachunek oszczędnościowy, fundusze inwestycyjne oraz produkty finansowe, które dają szereg korzyści, zwłaszcza prawno-podatkowych dla naszej inwestycji. Należą do nich:

- polisy inwestycyjne
- indywidualne konta emerytalne (IKE)
- indywidualne konta zabezpieczenia emerytalnego (IKZE).

Istnieją również pracownicze programy emerytalne (PPE), ale są one dostępne tylko w niektórych zakładach pracy i wybiera je pracodawca.

W niniejszym artykule dokonamy charakterystyki najpopularniejszych rozwiązań inwestycyjnych i wykazemy, jaki kapitał można za ich pomocą zgromadzić, oszczędzając 1000 zł miesięcznie przez

25 lat. Natomiast odpowiedź na pytanie, ile należy oszczędzać na emeryturę, jest sprawą złożoną, gdyż wymaga analizy sytuacji finansowej oraz oczekiwań danej osoby.

Zacznijmy od konta oszczędnościowego. Jest to rachunek bankowy, na który w każdym momencie możemy wpłacać pieniądze. Oprocentowanie rachunku jest zmienne. W momencie pisania artykułu większość z banków oferuje oprocentowanie pomiędzy 4% a 5%. Na co należy przede wszystkim zwrócić uwagę przy wyborze rachunku? Po pierwsze, na sposób naliczania odsetek oraz 19-proc. podatku od zysków kapitałowych (tzw. podatku Belki). Banki mogą oferować kapitalizację odsetek dzienną i miesięczną. Jeżeli wybierzemy opcję pierwszą, zarobimy więcej, gdyż wartość rachunku się powiększa każdego dnia i odsetki kolejnego dnia liczone są od już powiększonej kwoty. Po drugie, na wszelkie gwiazdki w ofercie. Wyższe niż przeciętne 4–5-procentowe oprocentowanie to zazwyczaj wabik na nowych klientów banku, tylko im oferowany. Jest dostępne przez określony czas (często trzy miesiące) i dotyczy ograniczonej kwoty na rachunku. Co więcej, podwyższone oprocentowanie rachunku bywa dostępne także dla klientów, którzy zakupią od banku dodatkowe produkty inwestycyjne. Zaletą kont

oszczędnościowych jest stały dostęp do zgromadzonych na nich środków. W większości banków pierwsza wypłata z rachunku w miesiącu jest bezpłatna.

Tabela 1. *Oszczędzanie 1000 zł miesięcznie przez 25 lat na rachunku oszczędnościowym z oprocentowaniem 5%, kapitalizacja miesięczna.*

Rok oszczędzania	Wpłata	Wartość rachunku
1	12 000	12 267
5	60 000	66 607
10	120 000	130 486
15	180 000	247 933
20	240 000	370 088
25	300 000	519 610

Kolejnym, bardzo popularnym narzędziem są fundusze inwestycyjne. Najprostszym rodzajem tego typu inwestycji jest zakup jednostek uczestnictwa otwartych funduszy inwestycyjnych. Fundusz jest formą zbiorowego inwestowania oferowaną przez towarzystwa funduszy inwestycyjnych (TFI). W ramach jednego TFI inwestor ma możliwość wyboru jednego lub więcej funduszy dostępnych w ofercie towarzystwa. Inwestorzy wpłacają pieniądze do funduszu, którego zarządzający realizuje w ich imieniu założony cel inwestycyjny. Na polskim rynku do wyboru jest ponad pięćset funduszy, które ze względu na instrumenty, w które inwestują, dzielą się na: akcyjne, mieszane, obligacji, pieniężne i specjalistyczne. Dwa pierwsze niosą większe ryzyko, oferują jednak potencjalnie większą stopę zwrotu na koniec inwestycji.

Co nam daje inwestowanie w fundusze? Możliwość uzyskania większej stopy zwrotu z inwestycji niż rachunek oszczędnościowy oraz korzyści podatkowe. Co więcej, nasze środki zarządzane są przez profesjonalistów. Niewątpliwą korzyścią jest również to, że podatek od zysków naliczany jest dopiero przy wypłacie pieniędzy z funduszu. Oznacza to, że możemy zarobić więcej, gdyż zyski z inwestycji nie są uszczuplane w trakcie jej trwania. Należy pamiętać, że podatku nie zapłacimy nawet przenosząc oszczędności pomiędzy funduszami w ramach jednego TFI. Jednak gdy przeniesiemy swoje środki z jednego towarzystwa do drugiego, zostanie naliczony podatek. Dostęp do zgromadzonych środków zazwyczaj też jest stały; w funduszach inwestycyjnych otwartych możemy dowolnie wpłacać oraz wypłacać pieniądze.

Jak należy inwestować w fundusze? Upraszczając sprawę, strategie inwestycyjne możemy podzielić na pasywne oraz aktywne. Inwestowanie pasywne polega na kupowaniu i trzymaniu jednostek funduszy inwestycyjnych. W ten sposób postępujemy głównie przy inwestycji w fundusze obligacji oraz rynku pieniężnego. Inwestycja w sposób pasywny w fundusze akcyjne i mieszane wiąże się natomiast z dużą nieprzewidywalnością wyniku, który zależy od zachowania giełdy. Co więcej, inwestując w sposób pasywny w fundusze akcji, narażamy się na znaczne zmniejszenie kapitału, jeśli po 25 latach inwestowania zakończymy naszą inwestycję wraz z końcem bessy na giełdzie.

Możemy także kupować jednostki funduszy akcyjnych, gdy na rynku jest dobra sytuacja, i odpowiednio wcześniej przenosić oszczędności do funduszy bezpiecznych (takich jak fundusze obligacji czy rynku pieniężnego), gdy na giełdę nadchodzi bessa. W ten sposób obieramy aktywną strategię inwestowania. Nie jest to oczywiście zadanie łatwe. Taka forma zarządzania inwestycją wymaga posiadania sprawdzonej strategii inwestycyjnej, która pozwoli nam odpowiednio wcześniej zareagować na zmianę rynkowych trendów. Strategie inwestowania aktywnego udostępniają niekiedy firmy doradztwa finansowego jako bezpłatną dodatkową usługę do programu inwestycyjnego.

Inwestowanie aktywne w fundusze pozwala osiągnąć stopę zwrotu znacznie przewyższającą stopę zwrotu z inwestycji w sposób pasywny oraz rachunku oszczędnościowego. Co więcej, pozwala kontrolować ryzyko, dzięki czemu wynik naszej inwestycji staje się bardziej przewidywalny. Wbrew powszechnym przekonaniom inwestor, który otrzymuje rekomendacje z pomocą strategii aktywnego zarządzania, musi tylko kilka razy w roku dokonać zmian w swoim portfelu inwestycyjnym. Zaletą inwestowania pasywnego jest natomiast to, że wymaga od inwestora bardzo niewiele czasu na monitorowanie stanu inwestycji.

Niezależnie od przyjętej strategii, inwestowanie w fundusze wiąże się z opłatami za zarządzanie. Czasem musimy też ponieść opłaty dodatkowe w formie opłaty wstępnej, pobieranej od początkowej wpłaty.

Kiedy inwestor decyduje się oszczędzać na emeryturę za pomocą funduszy, może wykorzystać do tego celu bank lub bardziej złożone narzędzia inwestycyjne, takie jak polisa inwestycyjna, indywidualne konto emerytalne (IKE) czy indywidualne konto zabezpieczenia emerytalnego (IKZE).

Dwa ostatnie to rozwiązania inwestycyjne, które mogą występować nie tylko w formie funduszu inwe-

Tabela 2. Inwestycja 1000 zł miesięcznie z wykorzystaniem funduszy pieniężnych, obligacji, akcji i strategii aktywnego zarządzania. Podatek od zysków kapitałowych został naliczony po zakończeniu inwestycji.

Rok inwestowania	Wpłata	Fundusz pieniężny	Fundusz obligacji	Fundusz akcji	Aktywne zarządzanie
		6%	7%	8%	12%
1	12 000	12 720	12 840	12 960	13 440
5	60 000	67 645	69 009	70 399	76 234
10	120 000	158 170	165 797	173 839	210 585
15	180 000	279 312	301 548	325 825	447 357
20	240 000	441 427	491 946	549 144	864 629
21	252 000	479 913	538 382	605 075	980 385
25	300 000	697 877	697 877	947 453	1 792 007
	Po opodatkowaniu	622 280	714 815	824 437	1 508 526

stycyjnego, ale również depozytu bankowego, polisy inwestycyjnej czy nawet rachunku maklerskiego.

Indywidualne konto emerytalne (IKE) ma jedną zaletę, której nie mają pozostałe produkty inwestycyjne. Jest nią zwolnienie z 19-procentowego podatku Belki, kiedy inwestor osiągnie 60 lub 55 lat (w przypadku uzyskania wcześniejszych uprawnień emerytalnych). Kolejną korzyścią, choć dla niektórych może to być wada, jest brak zobowiązania dla inwestora do comiesięcznych wpłat. Ograniczeniem może być natomiast maksymalna kwota, ustalana corocznie, jaką można wpłacić do IKE. W 2012 r. wynosi ona 10 578 zł, co daje 881,50 zł miesięcznie. IKZE jest nowym rozwiązaniem na rynku. Największą jego korzyścią jest ulga podatkowa, polegająca na tym, że inwestor może sobie odliczyć od podatku 18% lub 32% rocznej składki. Zasadniczym minusem jest natomiast, podobnie jak w IKE, ograniczenie rocznych wpłat do IKZE. W 2012 r. maksymalna kwota, jaką inwestor może wpłacić do IKZE, to 4030,80 zł, co daje tylko 335,90 zł miesięczne. Maksymalna kwota rocznej wpłaty nie może być wyższa niż roczny limit. Środki z IKZE są opodatkowane przy wypłacie podatkiem dochodowym liczonym od całości wypłaty, a nie, jak w przypadku podatku Belki, tylko od zysku. Niestety, możliwości inwestycyjne IKZE oraz IKE są mocno ograniczone. Zadowolą się nimi inwestorzy, którym odpowiada tylko kilka funduszy inwestycyjnych do zarządzania inwestycją. Wyjątkiem jest IKZE lub IKE w postaci rachunku maklerskiego, ale jest to forma przeznaczona dla osób, które mają dużą wiedzę o rynku kapitałowym.

Polisa inwestycyjna to narzędzie umożliwiające inwestowanie w wyselekcjonowane fundusze inwestycyjne w postaci polisy na życie. Ten produkt in-

westycyjny tworzony jest przez towarzystwo ubezpieczeniowe, które w ramach ubezpieczenia na życie daje możliwość inwestowania w fundusze różnych TFI. Warto zwrócić uwagę na to, co otrzymuje dzięki temu inwestor. Przede wszystkim brak naliczania 19-procentowego podatku od zysków kapitałowych podczas trwania inwestycji, nawet gdy przenosi pieniądze pomiędzy różnymi TFI. Innymi słowy, inwestor nie płaci podatku, aż do momentu wypłaty pieniędzy z polisy. Oznacza to, że podczas trwania inwestycji zyski osiągnięte w poszczególnych latach nie są obciążane podatkiem. Podatek naliczany jest na końcu inwestycji i finalnie można zapłacić go mniej. Ostatecznie w kieszeni inwestora zostaje większy zysk. Kolejną zaletą polisy to możliwość comiesięcznego inwestowania kilkuset złotych w fundusze przeznaczone dla klientów z zasobnym portfelem. Gdyby inwestor chciał wykorzystać wspomniane fundusze poza polisą, musiałby liczyć się z wymogiem początkowej wpłaty rzędu kilku, kilkudziesięciu lub kilkuset tysięcy złotych. Polisa nadaje się tylko i wyłącznie do inwestowania aktywnego w fundusze, zapewniając inwestorowi szybkie przenoszenie środków pomiędzy nimi. Dzieje się tak dlatego, że jedynie aktywne zarządzanie polisą inwestycyjną jest w stanie przynieść zyski, które pokryją z nawiązką koszty związane z jej utrzymaniem. Tworząc polisę, firma umożliwia dostęp do dużo większej ilości funduszy niż w przypadku inwestycji bezpośrednio w fundusze w ramach TFI. Mankamentem polisy może być zobowiązanie inwestora do regularnych wpłat określonej przez niego kwoty przez pewien czas. Także wypłaty są przez regulaminowy czas ograniczone. Wady te mogą jednak niektórym inwestorom posłużyć. Gdy decydujemy się na polisę, nie

pozostawiamy sobie miejsca na wymówki i co miesiąc dokonujemy wpłaty.

Polisy inwestycyjne występują zarówno w dość prostej, jak i złożonej postaci z opcją zarządzania przez Internet czy usługami zarządzania portfelem inwestora. Nie należy mylić współczesnych polis inwestycyjnych z rozwiązaniami ubezpieczeniowo-oszczędnościowymi lub ubezpieczeniowo-inwestycyjnymi oferowanymi przez firmy ubezpieczeniowe w latach 90. ubiegłego wieku. Wtedy inwestowana była nieznaczna część comiesięcznej składki. Resztę pochłaniało ubezpieczenie, a inwestor nie miał żadnego wpływu na wynik inwestycji. Dzisiejsze polisy, dzięki korzyściom podatkowym, możliwości zarządzania przez Internet oraz dostępowi do wyselekcjonowanych funduszy inwestujących na całym świecie, umożliwiają osiągnięcie ponadprzeciętnych stóp zwrotu. Należy pamiętać, że polisa jednej firmy może się zasadniczo różnić od polisy innej. Dlatego też przy wyborze takiego narzędzia należy skorzystać z pomocy specjalisty. Możliwości polisy wykorzystamy tylko i wyłącznie, gdy będziemy inwestowali w sposób aktywny. Ponoszenie dodatkowych kosztów bez wykorzystania licznych jej możliwości nie ma nic wspólnego z efektywnym zarządzaniem własnym kapitałem.

Każda ze wspomnianych strategii inwestycyjnych, form inwestowania, w szczególności polisy inwestycyjne, IKE czy IKZE, ma zarówno swoich zwolenników, jak i przeciwników. Poszukując informacji w Internecie, można się natknąć na wiele mitów i traf-

nych uwag czy porównań dotyczących wspomnianych rozwiązań. Niestety, czasem klienci są wprowadzani w błąd przez niedoświadczonych doradców. Wybór najlepszego dla siebie rozwiązania powinien być więc przemyślany i wsparty wiedzą specjalisty. Wybierając produkt inwestycyjny, należy zwrócić uwagę na koszty z nim związane oraz to, co w zamian otrzymujemy. Dobre narzędzie wykorzystane w sposób świadomy może przynieść nam większą stopę zwrotu nawet pomimo kosztów zarządzania będących w przedziale 1–2% rocznie.

Inwestując swoje pieniądze, musimy się zastanowić, ile czasu możemy poświęcić na zgłębianie strategii inwestycyjnych, nadzorowanie portfela, śledzenie rynku. Wszystko po to, by osiągnąć stopę zwrotu większą, niż zapewni rachunek oszczędnościowy. Wybór zależy od indywidualnej sytuacji danego inwestora i czasem wymaga kilku godzin pracy z doradcą.

Adres do korespondencji:

mgr Artur Jeschke

Wojskowy Instytut Medyczny w Warszawie

04-141 Warszawa, ul. Szaserów 128

e-mail: ajeschke@wim.mil.pl

mgr inż. Przemysław Wojewoda

Doradca ds. Inwestycji

e-mail: przemyslaw.wojewoda@szkolainwestowania.pl